

Kőrösi Gábor

∴ Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégium, Zenta
∴ korosi.gabor@hotmail.com

A DIÁKOK ÉS A PEDAGÓGUSOK INTERNET-HOZZÁFÉRHETŐSÉGÉNEK ÉS -FELHASZNÁLÁSÁNAK VIZSGÁLATA

Study on Students' and Teachers' Internet Accessibility and Use

*Ispitivanje dostupnosti i korišćenja interneta kod
učenika i prosvetnih radnika*

Mindannyian tisztában vagyunk azzal, hogy a relatív, újonnan létrejött digitális világ számtalan veszélyt jelent a felnövekvő társadalmi korosztályra nézve. Hatással van annak jelenére és jövőjére, hiszen befolyásolják érzelmi és értelmi világunk fejlődését. A téma nem új keletű. Nálunk csak az utóbbi pár évben vált széles körben is elérhetővé a korlátlan internet fogalma, Európa fejlettebb országaiban pedig már több tíz éve a mindennapi élet részét képezi. Ennek kapcsán csak Európában 2009 és 2012 között az EU Kids Online II project hozadékaként 530 tanulmány jelent meg. A számokat elnézve rá kell jönnünk, hogy míg Nyugaton hetente több kutatás foglalkozik a fiatalok és felnőttek internetezési szokásaival, addig mi évente tudunk csak ennyit produkálni. Dániában minden másnap jelenik meg ilyen jellegű tanulmány.

Míg máshol e téma szinte összes attribútumát végigjárták, addig országunkban adatok hiányában a sötétben tapogatózunk. A téma ma aktuálisabb, mint valaha, így passzivitásunkat semmilyen perspektívából sem nevezhetjük elfogadhatónak. Szülőként, tanárként társadalmi kötelességünk, hogy odafigyeljünk a gyermekeinket érintő internetes társadalomban zajló változásokra.

A témakört körüljárva, kutatásomban az internet otthoni és iskolai felhasználását vizsgáltam meg, melyben felmértem mind a diákok, mind pedig a pedagógusok kérdéskörhöz való viszonyulását. Az általános internetezési szokások mellett megvizsgáltam annak oktatási és tanulási céllal történő alkalmazását is.

Kulcsszavak: IKT-eszközök, biztonságos internethasználat, internethasználati szokások, internetelérhetőség, internetsebesség

BEVEZETŐ

Az internet elérésének tekintetében az utóbbi évtizedben hatalmas technológiaiaváltás következett be, így szükség mutatkozik arra, hogy megértsük ezek hétköznapi életünkre gyakorolt hatását. Különösen fontos e téma figyelemmel

követése a 10–18 éves korosztályúak között. Legyenek otthon vagy az iskolában, a társadalmi és kulturális életük jelentős részét online töltik el. A 2011 és 2014 között készült 33 átfogó tanulmány (ÓLAFSSON és tsai. 2013) eredményei kimutatták, hogy gyermekeink rendszeres internetezésének követése mára szinte lehetetlen a szülők számára, emiatt ahogy sok más nevelési feladat, ez is az oktatási intézményekre hárult.

A területre irányuló kutatás nem új keletű, hiszen a diákok mobil- és internethasználatáról készült EU Kids Online jóvoltából közel 1200 tanulmányt láthattunk (ÓLAFSSON és tsai. 2013). EU-n kívüli országgént mi nem lehettünk része e programnak, így ismeretlen a témát körüljáró szerbiai kutatások pontos száma. Magyarországot tekintve kitűnik, hogy ők még csak az átlagos 45 tanulmányt sem érik el a 17 munkájukkal. Természetesen, ahogy mindenhol máshol, itt is a skandinávok, konkrétan a dánok vezetnek 139 munkával. Ez a szám nem meglepő, hiszen épp az elmúlt években vezették be a BYOT- (Bring Your Own Technology) programot, mellyel minden iskolát arra kötelezték, hogy ingyenes drót nélküli internet-hozzáférést biztosítsanak a hallgatóik számára.

A technológia haladásával azonban nemcsak Dániában, hanem nálunk is egyre több időt töltünk internetezéssel, így megkerülhetetlen a kérdés, hogy gyerekeink mennyit és mire használják. A kutatás a témát körüljárva a következő központi kérdésekkel foglalkozott:

- Mennyi időt töltenek tanulóink és a pedagógusok internetezéssel?
- Mely elfoglaltságok a legnépszerűbbek az internetezés során?
- Milyen mértékben használják diákjaink az internetet tanulási céllal?

A FELMÉRÉS EREDMÉNYEI

A kutatásban az internet oktatási jellegű felhasználásának témakörét körüljárva 456 vajdasági magyar tanuló és 48 pedagógus töltötte ki az online kérdőívet, melyben elsősorban internet-hozzáférési és -használati szokásaikat tártam fel. A résztvevők nemek szerinti és korcsoportonkénti eloszlása az 1., illetve a 2. táblázatban tekinthető meg.

Résztevők száma	Diák		Tanár	
	456		48	
Nemek szerinti eloszlás	Fiú	46.27%	Férfi	22.92%
	Lány	53.51%	Nő	77.08%

1. táblázat. A résztvevők szám és nemek szerinti eloszlása

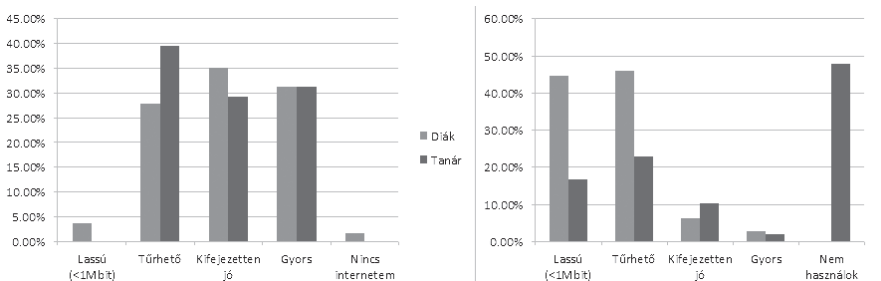
Korosztály	%-os eloszlás	Fiú	Lány	Tanár által tanított korcsoport
6–10 éves	0.22%	0.22%	0.00%	14.58%
11–14 éves	28.51%	50.00%	50.00%	29.17%
15–18 éves	71.05%	44.75%	55.25%	56.25%

2. táblázat. A diákok korcsoportonkénti és nemek szerinti eloszlása, valamint a pedagógusok korcsoportonkénti felosztása

Az internet (oktatásszerű) felhasználásának egyik sarkalatos pontja, hogy az otthoni és az iskolai környezetben is stabil és relatív gyors elérést tudjunk biztosítani. Így elsősorban arra szerettem volna választ kapni, vajon adottak-e ehhez a szükséges alapvető feltételek. Ezt a résztvevők szubjektív véleményére alapozva mértem fel, ahol válaszaikat egy négyfokozatú skálán („lassú”, „tűrhető”, „kifejezetten jó” és „gyors”) adták meg. Az eredményekből jól látható (3. táblázat), hogy míg az otthoni internettel a kérdezettek közel 60%-a volt elégedett, addig az iskolai internetet használók mindkét esetben annak lassúságára hívták fel a figyelmet.

Milyen sebességű internetelérhetőséggel rendelkezik otthonában?	Diák	Tanár	Iskolája milyen sebességű internetet használ az órán?	Diák %	Tanár %
Lassú (<1Mbit)	3.73%	0.00%	Lassú (<1Mbit)	44.52%	16.67%
Tűrhető	27.85%	39.58%	Tűrhető	46.05%	22.92%
Kifejezetten jó	35.09%	29.17%	Kifejezetten jó	6.36%	10.42%
Gyors	31.36%	31.25%	Gyors	2.85%	2.08%
Nincs internetem	1.75%	0.00%	Nem használók	0.00%	47.92%

3. táblázat. A résztvevők (szubjektív) véleménye otthonuk és iskolájuk internetelési sebességéről

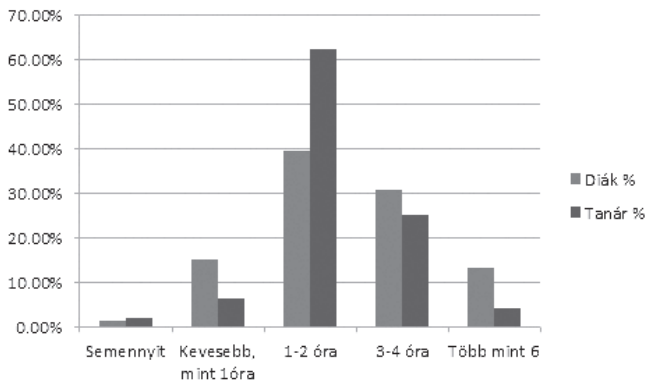

1. ábra. A résztvevők (szubjektív) véleménye otthonuk és iskolájuk internetelési sebességéről

A következőkben a „hálón” töltött idő mennyiségét szerettem volna felmérni. A válaszok alapján (4. táblázat) jól kivehető, hogy a térségünkben is hasonló állapotok uralkodnak, mint Magyarországon (eNet 2014), hiszen a tanárok 87,5%-a, míg a diákok 69,47%-a tölt 1-től 4 órát ilyen jellegű elfoglaltsággal, amely szinte azonos képet mutat a szomszédainknál tapasztalt napi 207 perces internetezési idővel.

Naponta átlagosan mennyi időt tölt internetezéssel?	Diák %	Tanár %
Semennyit	1.32%	2.08%
1 óránál kevesebbet	15.13%	6.25%
1–2 órát	39.47%	62.50%
3–4 órát	30.70%	25.00%
Több mint 6 órát	13.16%	4.17%

4. táblázat. A diákok és tanárok internetezéssel töltött ideje

2. ábra. A diákok és tanárok interneten töltött ideje

A diákoktól kapott értékek korcsoportos, illetve nemek szerinti megoszlását (5. táblázat) figyelve nem látható számottevő különbség, hiszen minden esetben szinte azonos arányban „üzik” ezt a foglalatosságot. Kivételek ez alól a 15–18 éves fiúk, akik a világ számos országához hasonlóan, nálunk is egyre több időt töltenek a gép előtt. Esetükben riasztónak tűnhet, hogy 61,38%-uk már napi több mint 3 órát ül a számítógépe előtt. Viszont ezt az értéket átalakítva, a 11–14 évesek 94 percet, míg a 15–18 éves diákok 84 percet töltenek internetezéssel, mely idő gyakorlatilag az átlagos európai internethasználatnak (HADDON és tsai. 2012) felel meg.

Naponta átlagosan mennyi időt tölt internetezéssel?	11–14 éves			15–18 éves		
	Átlag	Fiú	Lány	Átlag	Fiú	Lány
Semennyit	3.08%	3.08%	3.08%	0.62%	1.38%	0.00%
1 óránál kevesebbet	23.08%	20.00%	26.15%	12.04%	6.21%	16.76%
1–2 órát	36.15%	30.77%	41.54%	40.74%	31.03%	48.60%
3–4 órát	23.08%	24.62%	21.54%	33.95%	43.45%	26.26%
Több mint 6 órát	14.62%	21.54%	7.69%	12.65%	17.93%	2.79%

5. táblázat. A diákok internetezéssel töltött ideje korcsoportok és nemek szerint

A felmérésem során a következőkben az internet szerepét kerestem a tanulók hétköznapi, rendszeres napi elfoglaltságai között. A teljesség igénye nélkül felsoroltam néhány tevékenységet, és arra voltam kíváncsi, ezek közül melyeket végzik a legszívesebben. A 6. táblázat azt mutatja, hogy a felsorolt hat tevékenységi forma közül mind a két korosztályban legkedveltebb tevékenységi forma a szórakozás és a játék. Ahogy az várható is volt, a fiúknál elsősorban a játék, míg a lányok esetében a szórakozás eszközeit jelölték meg a legtöbben. Bizakodásra ad okot, hogy szinte minden csoportnál 60, illetve 50% feletti értéket tett ki a tanulásra és ismeretszerzésre fordított idő, mely azt jelzi, hogy fiataljaink életében a szórakozás mellett létezik a tudatos internethasználat is.

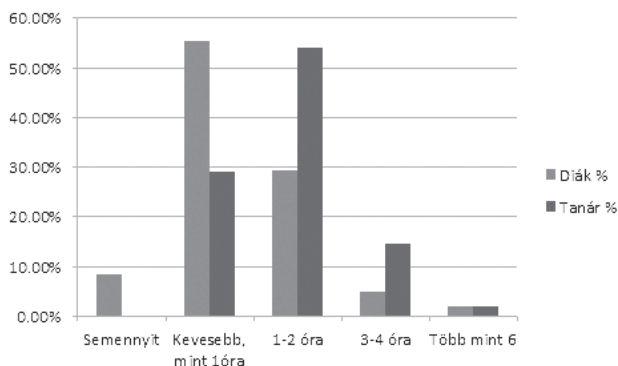
Mire használod otthon az internetet?	11–14 éves			15–18 éves		
	Átlag	Fiú	Lány	Átlag	Fiú	Lány
Nem használom	4.62%	7.69%	1.54%	1.85%	3.45%	0.56%
Játék	62.31%	78.46%	46.15%	47.22%	75.17%	24.58%
Tanulás	59.23%	56.92%	61.54%	70.99%	68.28%	73.18%
Szórakozás	67.69%	64.62%	70.77%	89.81%	85.52%	93.30%
Ismeretszerzés	41.54%	32.31%	50.77%	55.56%	53.79%	56.98%
Egyéb	13.85%	16.92%	10.77%	19.44%	28.28%	12.29%

6. táblázat. A tanulók internethasználati szokásai

A tanulás/tananyag céljával történő internetezés témakörben arra számítottam, hogy ez esetben valószínűleg a diákok a tanáraiktól is többet interneteznek, ám várakozásaimtól eltérően felmérésemből az derült ki, hogy legtöbbször nem a tanulók, hanem az őket tanító pedagógusok élnek ezzel a lehetőséggel (7. táblázat).

Naponta átlagosan mennyi internetezési időt tölt tanulással?	Diák %	Naponta átlagosan mennyi időt internetezik a tananyag összeállításához?	Tanár %
Semennyit	8.33%	Semennyit	0.00%
1 óránál kevesebbet	55.26%	1 óránál kevesebbet	29.17%
1–2 órát	29.39%	1–2 órát	54.17%
3–4 órát	4.82%	2–3 órát	14.58%
Több mint 6 órát	1.97%	Több mint 6 órát	2.08%

7. táblázat. A diákok és tanárok internetezéssel töltött ideje

3. ábra. A diákok és tanárok internetezéssel töltött ideje

Utolsóként arra kerestem a választ, hogy a diákok és a tanárok véleménye szerint használható lenne-e az internet az iskolában, és ha igen, akkor ezt mire lehetne használni. A válaszok tükrében jól látható (8. táblázat), hogy a képezres évek elején tapasztalt internetellenes tanítási politika lassan átalakul, és befogadja azt. A megkérdezettek körében mára gyakorlatilag alig észlelhető ellenállás az oktatásszerű felhasználás irányában, így szinte teljes az egyetértés abban, hogy az internetet integrálni kell az oktatás rendszerébe.

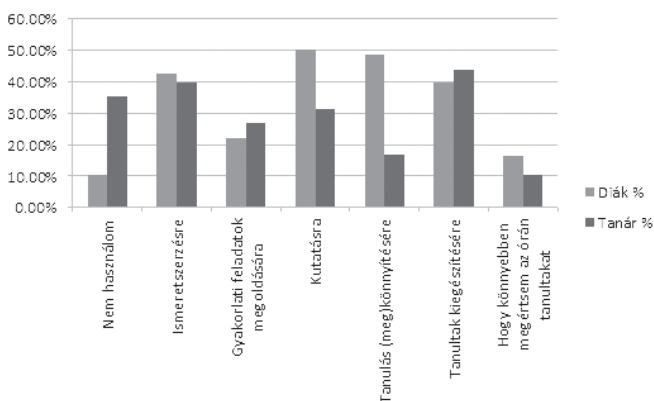
A tanórák alatt vajon használható-e (lenne-e) az internet?	Diák	Tanár
Igen	76.32%	77.08%
Nem	1.97%	4.17%
Talán	21.49%	18.75%

8. táblázat. A diákok és tanárok véleménye az internet órán való alkalmazásáról

Az oktatási céllal történő felhasználás kapcsán további kérdésekre keresve a választ (9. táblázat), a résztvevők hét lehetséges opció közül választhattak. A diákok és a tanárok szemszögéből is vizsgáltam a kérdéskört. A válaszokból látható, hogy a fiataljaink főleg kutatásra és tanulásra használják, míg pedagógusaink a tanultak kiegészítésének eszközét látják az internetben.

A tanulás közben mire használja az internetet?				A tanítás közben a diákok mire használják az internetet?	
Diákok válasza				Tanárok válasza	
	%	11–14 éves	15–18 éves		%
Nem használom	10.53%	19.23%	7.10%	A tantárgyamnál nem használják	35.42%
Ismeretszerzésre	42.54%	24.62%	49.69%	Ismeretszerzésre	39.58%
Gyakorlati feladatok megoldására	22.15%	26.15%	49.38%	Gyakorlati feladatok megoldására	27.08%
Kutatásra	50.22%	47.69%	51.54%	Kutatásra	31.25%
Tanulás (meg)könnyítésére	48.46%	36.15%	53.40%	Tanulás (meg)könnyítésére	16.67%
Tanultak kiegészítésére	39.91%	27.69%	44.75%	Tanultak kiegészítésére	43.75%
Hogy könnyebben megértsem az órán tanultakat	16.23%	14.62%	16.98%	Hogy könnyebben megértse az órán tanultakat	10.42%

9. táblázat. A diákok és tanárok tanulás/tanítás alatti internethasználati szokásai

4. ábra. A diákok és tanárok tanulás/tanítás alatti internethasználati szokásai

ÖSSZEFOGLALÓ

Kutatásom eredményében, amint az várható is volt, az azonos gyökerek, kultúránk és a határ közelsége miatt, a vajdasági magyar kisebbség is hasonló értékeket produkál, mint a szomszédos magyarországi lakosság. Az eNet (2014) felmérése szerint a 9–16 év közötti magyar gyerekek közel 60%-a napi szintű, rendszeres internethasználó, míg további 35% azoknak az aránya, akik hetente egy-két alkalommal csatlakoznak a hálóra, mely szinte azonos az általam kapott értékekkel. Náluk és nálunk is elmondható, hogy általánosságban a fiúk a legintenzívebb internethasználók, és ez legtöbbször a játszást jelenti. A diákok mellett természetesen a tanárok is hasonló helyzetben vannak. A magyarországi felmérésből (eNET 2014) ugyanis kiderült, a felnőttek közel 70%-a napi 3–4 órát internetezik, mely kérdéskör nálunk is hasonló eredményt hozott. Érdekes megjegyezni, hogy míg egyes területeken az európai átlag alatt vagyunk, addig más értékeket majdnem kétszeresen is túlszárnyalunk. Ilyen például az EU Kids Online (ÓLAFSSON és tsai. 2014) adathalmaza, melyben a gyerekek 33%-a tanulásra, 28%-a játszásra, míg 59% szórakozásra használja az internetet, addig nálunk ezek a számok a következőképpen alakultak: 59,23% tanulásra, 62% játszásra, 67,69% szórakozásra használja.

Felmérésemből láthatóvá vált, hogy a játéokra és a szórakozásra a jövőben fokozottabban oda kell figyelnünk, hiszen ezek akár potenciális veszélyforrások is lehetnek. Gondolunk itt elsősorban a korlátok és szülői felügyelet nélküli közösségi portálok használatára vagy az internetfüggőséget okozó online játékprogramokra. Bizalomra ad okot azonban az a tény, hogy mind a diákok, mind pedig a tanárok részéről egyértelmű, közel 60–70%-os az internet oktatási támogatottsága, és ha tehetik, élnek is ezzel a lehetőséggel.

IRODALOM

- eNET 2014. *Internet: nem tudunk élni nélküled!* eNET Internetkutató és Tanácsadó Kft., Budapest. <http://www.enet.hu/hirek/internet-nem-tudunk-elni-nelkuled/?lang=hu> (2015. 2. 2.)
- EU Kids Online II 2011. *EU Kids Online II. A magyarországi kutatás eredményei.* Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, Budapest. [http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20\(2009-11\)/National%20reports/Hungarian%20report.pdf](http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20(2009-11)/National%20reports/Hungarian%20report.pdf) (2014. 12. 1.)
- HADDON, L., LIVINGSTONE S. és the EU Kids Online network 2012. *EU Kids Online: national perspectives.* *EU Kids Online.* The London School of Economics and Political Science, London. <http://eprints.lse.ac.uk/46878/> (2014. 11. 3.)
- ÓLAFSSON, K., HADDON, L., LIVINGSTONE S., MASCHERONI G. 2014. *Children's online risks and opportunities: comparative findings from EU Kids Online and Net Children Go Mobile.* London School of Economics and Political Science. London. www.eukidsonline.net (2014. 12. 2.)
- ÓLAFSSON, K., LIVINGSTONE, S., & HADDON, L. 2013. *Children's Use of Online Technologies in Europe.* A review of the European evidence base. LSE, London

Study on Students' and Teachers' Internet Accessibility and Use

We are all aware of the dangers of the relatively new digital world that the growing social class faces. They influence its present and future since they affect the development of our emotional and mental world. The topic is not a novelty. In our country, however, it is only in the past few years that the idea of unlimited internet has taken root, while in European developed countries it has been part of every-day life for over a decade. On this topic, between 2009 and 2012 as a result of the EU Kids Online II project, 530 studies were conducted in Europe only. Looking at the figures we can notice that in the West there are several researches weekly which look into the internet habits of both the young and adults, whereas it takes us a year to produce as many. In Denmark there is one such study every other day.

While in other countries the topic has been covered widely in all aspects, in Serbia we are still groping in the dark in lack of data. The issue is more popular than ever, therefore our passivity is unacceptable from any point of view. As parents and teachers, it is our duty to pay attention to the social changes related to internet currently taking place and affecting our children.

On this subject, I have looked at the use of the internet at the home and school, and measured both students' and teachers' related attitude. Alongside with the general habits in internet usage, I have also examined internet use for teaching and learning.

Key words: ICT tools, safe internet usage, habits in internet usage, internet accessibility, internet speed

*Ispitivanje dostupnosti i korišćenja interneta kod
učenika i prosvetnih radnika*

Svi smo mi svesni toga da relativno mlad digitalni svet krije bezbroj opasnosti u pogledu generacije koja stasa. Deluje na njenu sadašnjost i budućnost utičući na razvoj emocionalnog i intelektualnog života sviju nas. Ovaj problem nije novog porekla. Kod nas se doduše neograničeni pristup internetu raširio tek zadnjih nekoliko godina, u razvijenijim zemljama Evrope ova pogodnost čini sastavni deo svakodnevnog života već više decenija. Povodom toga u okviru rezultata projekta EU Kids Online II u intervalu između 2009. i 2012. godine samo u Evropi je objavljeno 530 studija. Posmatrajući brojeve moramo primetiti sledeću činjenicu: dok se na zapadu nedeljno i više istraživanja bavi navikama korišćenja interneta kod mladih i odraslih osoba, kod nas se adekvatna produkcija postiže tek za godinu dana. U Danskoj se svakodnevno objavljuje studija ovakve vrste.

Dok su na drugim mestima obrađivani svi atributi koji određuju ovu temu, kod nas se u nedostatku podataka tapka u mraku. Tema je danas aktuelnija, nego ikada, pa se tako pasivnost ni pod kojim okolnostima ne može prihvatiti.

Kao roditelji i nastavnici imamo društvenu obavezu da obraćamo pažnju na promene koje se odvijaju u internetskom društvu i vrše uticaj na našu decu.

U aktuelnom istraživanju u okviru spomenute teme posmatrane su navike korišćenja interneta kod kuće i u školi, pri čemu su procenjivani stavovi i učenika i prosvetnih radnika povodom ove problematike. Pored opštih navika korišćenja interneta ispitivana je i njegova primena u nastavi i učenju.

Ključne reči: IKT sredstva, sigurno korišćenje interneta, navike korišćenja interneta, dostupnost interneta, brzina interneta

Beérkezés időpontja: 2015. 04. 13.

Közlésre elfogadva: 2015. 05. 20.